

Verslag Uitvoeringstafel Proces naar RES 2.0

Opsteller: Veerle Smit

Datum: 12-10-21

Vertrekpunt uitvoeringstafel

In dit verslag gaan we in op de Uitvoeringstafel Proces naar RES 2.0 van 5 oktober j.l. De ambitie uit de RES moet geprogrammeerd worden in de beschikbare ruimte en tijd. Hoe zorgen we dat we de ambitie bereiken? Borgt het cyclische karakter van de RES voldoende verankering in het omgevingsbeleid (opnamen in omgevingsvisies, programma's)? Het gesprek hierover werd tijdens de uitvoeringstafel gevoerd aan de hand van vier vragen:

1. Welke kaders zijn nodig voor RES 2.0? En hoe gaan we om met evt. verhoogde ambities?
2. Hoe kunnen we de Raad comfort bieden en hen ondersteunen in hun rol?
3. Hoe maken we het proces voor eenieder toegankelijk en transparant? Hoe haken we steeds meer bewoners aan?
4. Hoe borgen we een goede verankering in het omgevingsbeleid?

Welke kaders zijn nodig voor RES 2.0? En hoe gaan we om met evt. verhoogde ambities?

Deelnemers gaven aan dat ze betrokken willen worden via verschillende manieren om online en in zaaltjes het gesprek te voeren. Via een mix van oproepen, vergeet hierbij social media niet. Hierbij moet vooral naar doelgroepen gekeken worden. Jongeren, ouderen (grootouders voor klimaat), fysiek in buurt vergaderen krijg je usual suspects. Het op gemeentelijk niveau betrekken maakt het laagdrempeliger. Het is lastig om volksvertegenwoordigers te betrekken. Elkaar als volksvertegenwoordigers er op aanspreken is belangrijk hierbij.

Tijdens de uitvoeringstafel werd aangegeven dat er behoefte is om gesprekspartner te zijn bij het opstellen van beleid en ontwerp RES 2.0 op het gebied van haalbaarheid. Daarnaast is het van belang dat we communiceren over welke partijen en instituten betrokken worden bij het proces naar RES 2.0.

Marktpartijen dienen betrokken te worden om kaders vorm te geven. Wat kan er in de praktijk wel en niet? Wat hebben ze nodig aan ondersteuning? Ze kunnen in contact blijven via bestaande systemen, bijv. via branches en hieropgewekt.nl.

Aandachtspunt is dat het best ingewikkeld is om mensen te betrekken. Als initiatiefnemer is het best ingewikkeld om mensen te vinden die mee willen doen. Ook bij bijeenkomsten georganiseerd door gemeenten komen mensen die uitgenodigd zijn veelal niet. De gemeente toetst ook alleen of je voldoende hebt gedaan om mensen te bereiken, niet of er draagvlak is. Een representatieve steekproef zoals bij burgerberaden kan hierbij helpen.

Het belang van toekomstige ontwikkelingen als kader meenemen en de RES er op bijstellen werd benadrukt.

Hoe kunnen we de Raad comfort bieden en hen ondersteunen in hun rol?

Volksvertegenwoordigers hebben een formele rol in het besluitvormingsproces:

- Vaststellen kaders RES 2.0.
- Vastleggen van zoekgebieden in het omgevingsbeleid, ook bij borgen RES in omgevingsbeleid, incl financiële participatie.
- Vaststellen van de RES 2.0.

Richting RES 2.0 moet bij de kaders bij de start goed aangegeven worden waarom bepaalde opgaven wel of juist niet meegenomen worden. Hierbij moeten ook weer wensen en bedenkingen aangegeven kunnen worden. Daarnaast moet men regelmatig informeren (lokaal maar ook op deelregio niveau). Aandachtspunt ten aanzien van het besluit RES 2.0 is dat het net na de statenverkiezingen en waterschapsverkiezingen valt.

Voor de volksvertegenwoordigers betekent dit het volgende:

- Borging in omgevingsbeleid. Bij uitwerking van de zoekgebieden, het stellen van kaders voor stedelijke ontwikkeling. Zorgen dat energie (bijv energieprestatie van gebouwen, oriëntatie van daken) daarin wordt meegenomen. Een kans is de koppeling met andere opgaven, zoals klimaatadaptatie, waardoor gewerkt wordt aan meerdere doelen. Hierbij is essentieel dat je laat zien hoe het mooi/goed kan.
- Het vaststellen van de RES 2.0.
- Contact met griffie is belangrijk: Op regelmatige basis informatiemomenten inplannen.
- Actieve raads werkgroep (presentatie ingebed in commissievergadering).

Het is van belang om de raad te betrekken bij de uitwerking van zoekgebieden. Er waren naar de RES 1.0 al veel mogelijkheden voor bestuurders en volksvertegenwoordigers om zich te laten informeren. In het vervolg moeten we dit ook goed vormgeven.

Hoe zorg je voor voldoende kennisniveau bij nieuwe raadsleden?

- Door raadsleden mee te nemen in een inwerkprogramma. Richting alle griffies meegeven dat RES meegenomen moet worden. Onderdelen:
  - o Basiskennis.
  - o RES algemeen.
  - o RES m.b.t. RES-regio.
  - o RES m.b.t. lokale vraagstukken, en het concreet maken hiervan. Maak hierbij de vertaling naar eigen duurzaamheidsambities. Dit slaat aan.
  - o Daarnaast bijvoorbeeld ook een sessie met de netbeheerder om uit te leggen wat er speelt en wat de opgave is.

- Ook kan je statenleden betrekken bij het inwerkprogramma van de raden; hoe hebben zij de RES beleefd, wat speelt er in de regio?
- Raadsleden moeten het grote verhaal kunnen uitleggen aan de samenleving. Van landelijke noodzaak naar lokale vertaling. Er is hulp nodig om het gesprek met de samenleving aan te kunnen gaan, bijvoorbeeld via het nieuwe narratief (zie uitvoeringstafel nieuw narratief). Maak concreet wat het betekent voor de samenleving, zodat zij dit zelf kunnen gaan vertellen.

Samenwerking

Ten aanzien van het proces naar de RES 2.0 is het belangrijk voor de raad hoe je inwoners hierbij betrekt. Ten eerste heeft de provincie veel inspreekmomenten, wat belangrijk is voor het betrekken van inwoners. Daarnaast moet in de kader RES 2.0 goed beschreven worden hoe dit gedaan gaat worden. Locatie-specifiek inwoners betrekken is makkelijker dan inwoners betrekken bij het vormgeven van het proces. Hierbij kan je informatie delen via wijkvoorzieningen, bijv. buurthuizen. Laat zien richting de gemeenschap wat de RES gaat betekenen, 'wat betekent het voor mij?'

Op regionaal niveau is het belangrijk om de raadsleden te informeren. Dit kan door het eerste jaar een aantal lokale raadsbijeenkomsten te organiseren, daarna in regionale raadscommissie. In de regio kan een bijeenkomst georganiseerd worden over de rol van statenleden: breder, regionaal belang meegeven.

Regionale gesprekken zijn heel belangrijk met het oog op Informeren en uitleggen. Ook het programmeren hierin meenemen. Besluiten worden op lokaal of provincie niveau genomen. Lokale besluiten kunnen regionale gevolgen hebben, dit regionaal bespreken.

Regionale afstemming vraagt om samenwerkingsafspraken:

- Hoe gaan we met elkaar in gesprek, en welke rechten en plichten hebben we naar elkaar?
- Gemeenten hebben regie op participatie. Het is wel fijn als PNH een kader geeft, de gemeente kunnen dan zelf er invulling aan geven. Daarnaast zijn afspraken gewenst over betrekken van inwoners uit de buurgemeenten met het oog op het minimale participatieniveau. Ook is het van belang om de basis te leggen voor participatie en communicatie.
- Over het mandaat, hoeveel weegt je stem als gemeente in de regio? Hoe willen we hierin met elkaar optrekken, hoeveel zeggenschap heb je over het gebied van een ander?
- Evaluatie en monitoring. Waar staan we nu? Wat is goed gegaan? Wat niet? En wat is de volgende stap in het proces (wanneer zeggenschap)
- Evt gesprek organiseren voor volksvertegenwoordigers gemeenten, provincie, waterschap
- Ondersteuning vanuit RES - organisatie: handvatten om communicatie en participatie op te hangen, een basiskader wat gemeenten zelf kunnen invullen
- Het informeren over de voortgang van zoekgebieden

Hoe maken we het proces voor eenieder toegankelijk en transparant?

Hoe haken we steeds meer bewoners aan?

Om het proces toegankelijk en transparant te maken zijn de volgende randvoorwaarden nodig:

- Gebruik de energievoöperaties als brug tussen marktpartijen en de omgeving.
- Betrek ook jongeren in het proces. Denk aan middelbare scholen. Een hackathon. Een jongerenraad.
- Betrek de landbouwpartijen (zie lijstje*)
- Maak bij de aanvang van een project een goede analyse van de omgeving.
- We moeten het samen doen. Het is niet alleen een opgave van de overheid.

Hoe kunnen we dit doen?

- Neem naast de opgave van opwek van zon en wind andere facetten mee in het proces waarmee we zorgdragen voor onze toekomst. Denk aan economie, natuur, etc. Zorg voor een integrale aanpak. Dus niet alleen de 35TWh opwek, maar juist ook de CO2 uitstoot in 2050 als uitgangspunt.
- Maak het lokaal. Ga lokaal het gesprek aan. Huis-aan-huis, niet via een advertentie in de krant. Ga naar de inwoners toe. Met een bus de wijk in.
- Gebruik financiële en procesparticipatie om inwoners te betrekken. Maak duidelijk wat de opbrengst is en hoe inwoners daarvan kunnen profiteren. Denk ook aan een bewonersfonds of meedenken over de inrichting van een zonneweide. De vraag hierbij is of bewoners wel financieel mee willen doen.
- Organiseer excursies om inwoners te informeren (en inspireren) over zon en wind. Laat zien wat het daadwerkelijk inhoudt. Zorg voor goede voorbeelden. Het mag leuker! En positiever, niet alleen over wat er niet kan. Of organiseer een windweekend.
- Consuminderen bevorderen in gesprekken als je de wijk in gaat, zoals isoleren en besparen. Laat inwoners meedelen in de opbrengst als dat kan.
- Laat initiatiefnemers een participatieplan indienen. Vergunning pas akkoord als het plan akkoord is.
- Energiearmoede bestrijden door het instellen van een revolverend fonds. Meer vermogende inwoners met een subsidie verleiden tot doen van investering in zonnepanelen en isolatie. De verlaging van de energierekening die hiervan het gevolg is in een fonds stoppen, en dit fonds gebruiken om de energiearmoede aan te pakken, dus financieel helpen met isoleren en opwek.
- Voorbeeld van energievoöperaties: [Home | Empower \(rep-kennemerland.nl\)](http://Home | Empower (rep-kennemerland.nl))

* Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Nederlandse Melkveehouders Vakbond, Nederlandse Pluimvee Vakbond, Nederlandse Varkens Vakbond, diverse Agrarische Natuur Verenigingen b.v. Waterland en Dijken zijn hier voorbeelden van. Behalve agrarische vertegenwoordiging, is ook de Vereniging van Kleine Kernen een mogelijk aanspreekpunt. Dit als vertegenwoordiging vanuit bewoners van het platteland.

Hoe borgen we een goede verankering in het omgevingsbeleid?

Tijdens de uitvoeringstafel werden verschillende aspecten benoemd die van belang zijn bij de verankering in omgevingsbeleid:

- Wetgeving nog niet gereed, veel onduidelijkheden
- Inpassing infrastructuur in cyclus omgevingsbeleid
- Omgevingsbeleid: participatieve deelname
- Koppeling van RES-proces (met zoekgebieden) met andere omgevingsprocessen, hoe beleidsmatig aanvliegen?

Hieronder worden deze aspecten verder uiteengezet.

Wetgeving nog niet gereed, veel onduidelijkheden

- De Omgevingswet is nog niet van kracht.
- Er is een grote zorg over aantasting landelijk gebied bij inpassing zonneweiden.
- Er is een grote behoefte aan het in de tijd plaatsen van de cyclus van de omgevingswet. Wanneer vindt welke stap plaats met welke omgevingsinstrument in mijn gemeente (helder dat dit per gemeente kan verschillen)?
- Het is van belang om aan bewoners uit te leggen dat de uit te werken zoekgebieden uit RES en al eerdere vergunde projecten in realisatie parallel kunnen oplopen, ook als die projecten buiten de zoekgebieden vallen. Immers, ze voldoen aan het bestaande bestemmingsplan.
- Meerwaarde van verankering in omgevingsbeleid is juist dat je wilt voorkomen dat er projecten komen buiten de zoekgebieden. Anders wordt het heel onoverzichtelijk.
- Duidelijkheid bieden over tijdelijke inzet van zonneweiden.

Voor het uitvoeringsprogramma vertaalt dit zich in een aantal concrete acties:

- Vul de cyclus omgevingsbeleid concreet in per stap en in de tijd juist ook op weg naar 1 januari 2025.
- Communiceer transparant het verschil tussen al vergunde projecten en zoekgebieden die concreet gemaakt moeten worden.

Inpassing infrastructuur in cyclus omgevingsbeleid

De inpassing van infrastructuur in de cyclus van het omgevingsbeleid is erg belangrijk omdat initiatieven afhankelijk zijn van de infrastructuur.

- Casus onderstation De Weel Kop van Noord Holland. Doorlooptijd van 12 jaar i.p.v. 6 a 7 jaar.
- Realisatietermijn zonneweides veel korter dan het realiseren van de benodigde infra.
- Wat nodig: nieuwe manier van samenwerken tussen de netbeheerder en de overheden.

Voor het uitvoeringsprogramma vertaalt dit zich in een aantal concrete acties:

- Duidelijkheid over plannen per zoekgebied. Heldere indeling in 3 programmeringsstappen (1) van ambitie naar zoekgebied, (2) van zoekgebied naar vergunning en (3) van vergunning naar realisatie) is daarbij een vereiste. 4 vragen zijn relevant:
  - Zon of wind?
  - Welke locatie betreft het?
  - Wanneer gaat het in bedrijf?
  - Hoeveel vermogen?

- Gemeenten helpen bij het vinden van locaties. Gemeenten hebben meer info nodig over wat er aan netcapaciteit nodig is. Belang van gezamenlijk optrekken, niet first come first served, maar op basis van gezamenlijk prioriteren en faseren.
- Aangeven hoe de gemeenten met hun vergunningverlening beter kunnen aansluiten bij de investeringsplannen van de netbeheerders (speelt met name bij programmeringsstap van zoekgebied naar vergunning).
- Versnellen van de vergunningsprocedures → bewustwording. Optie die provincie en Liander al gaan uitzoeken: Kan Liander al niet eerder (al bij nog niet concrete zoekgebieden – programmeringsstap 1) de planologische procedures opstarten? Daarmee kan al snel 2 jaar doorlooptijd bespaard worden bij programmeringsstap 2. Let hier wel op dat het opstarten van een planologische procedure niet het verkeerde beeld kan opwekken bij bewoners die al het gevoel kunnen krijgen door deze procedurele stap dat “alles al in kannen en kruiken”, maw dat de stap al genomen is naar het toewijzen van concrete projectlocaties waarvoor ook vergunningen aangevraagd gaan worden (programmeringsstap 2).

Omgevingsbeleid: participatieve deelname

Participatieve deelname ten aanzien van het omgevingsbeleid is belangrijk. Duidelijk is wel dat gemeenten in de regio zijn ten aanzien van participatie.

- Hoe te concretiseren? Hoe bepaal je als gemeente wanneer je ver genoeg gaat? Gemeenten hebben bij het bepalen van hun participatiebeleid hulp nodig.
- Geen steun op het gebied van wettelijke verankering van lokaal eigenaarschap. Wel behoefte aan arrangementen die in meerdere gemeenten ingezet kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is een gebiedsfonds.

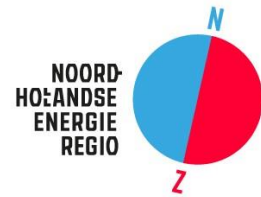
Hierbij is de actie het uitwerken van een gebiedsfonds.

- Verzoek om uit te werken is koppeling van lokaal eigenaarschap aan energiearmoede. Wat zijn de mogelijkheden om bewoners met energiearmoede te laten meeprofiteren van opwek? Bijv. via een gebiedsfonds of korting op de energierekening (zie voor verschillende mogelijkheden handreiking Participatiecoalitie en energieparticipatie.nl).

Koppeling van RES-proces (met zoekgebieden) met andere omgevingsprocessen, hoe beleidsmatig aanvliegen?

Als laatste dient het RES-proces gekoppeld te worden met andere omgevingsprocessen en bijhorende opgave. Dit uit zich in een paar aandachtspunten:

- Er is behoefte aan meer handvatten.
- Een inrichting van een beleidsaanpak met de volgende 3 smaken kan helpen:
  - Relatie van energieopgave met andere opgaven nog niet helder: Gebiedsaanpak (zeer intensief proces, juist ook qua participatie met bewoners).
  - Concreet zoekgebied waarvan duidelijk is dat er een energieopgave is, maar die wel zoveel mogelijk met een gebiedsgerichte aanpak ingevuld wordt om de soepele inbedding in het omgevingsbeleid te faciliteren. Bij participatie bewoners actief betrekken bij betrekken van invulling zoekgebied.

- Vergunning is verstrekt, project gaat gerealiseerd worden. Afweging heeft plaats gevonden. Belang van helder communiceren aan bewoners welke inspraakmogelijkheden zij nog hebben.

Vervolg

U heeft een week de tijd om te reageren op dit verslag; zijn er punten die we niet goed hebben overgenomen of hebben we dingen gemist? De verslagen zijn mede input voor het uitvoeringsprogramma. U ontvangt de concepttekst van dit hoofdstuk, zodat u ook hierop uw aanvullingen kunt geven. Het streven is om het uitvoeringsprogramma december 2021 door de colleges te laten vaststellen. U ontvangt dan het gehele uitvoeringsprogramma.